

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Gintautui Paluckui

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

DĖL GRĖSMĖS LIETUVOS RESPUBLIKAI ARTIMIAUSIU METU NETEKTİ 1,4 MILIJARDO EURŲ

Atstovaudami Lietuvos miškų ūkio sektorių, kuris apima miškininkystę bei medienos, baldų ir popieriaus pramonę, kreipiamės į Jus ir prašome neatidėliotinos reakcijos.

FAKTINĖ SITUACIJA

Miškų ūkio statistikos duomenimis Lietuvos miškų sektorius, užaugindamas ir apdirbdamas žaliavinę medieną, sukuria produktus, kurių pridėtinė vertė siekia apie 800 eurų nuo vieno m³, t.y. apie 16 karto daugiau nei medienos žaliavos pardavimo pridėtinė vertė. 2024 metais medienos ir jos gaminių eksportas sudarė 11,1% šalies eksporto, o eksportuotų medienos bei jos gaminių vertė sudarė 4,2 mlrd. eurų. Šiuo metu 53% Lietuvos atsinaujinančios energijos pagaminama iš atsinaujinančių medienos išteklių, tam naudojant kirtimo liekanas, malkinę medieną ir lentpjūvystės liekanas. Lietuvos medienos perdirbimo sektoriuje dirba apie 60 000 darbuotojų. Lietuvos miškingumas yra 33,8% bei vis didėja, brandžių medynų tūris – 171,4 mln. m³ ir dar didėja, bendras metinis medienos tūrio prieaugis siekia 19,6 mln. m³. Šiuo metu Lietuvoje pagrindiniais kirtimais per metus medienos iškirsta 6,9 mln. m³ (9,5 mln. m³ - visais kirtimais), pusė iš jų valstybiniuose miškuose. Kasmet iš miško paimamos medienos kiekiai sudaro vos 1,6% viso medienos tūrio, sukaupto Lietuvos miškuose. Šis kiekis kasmet atsistato ir pasipildo dar 0,5%.

PROBLEMATIKA

Lietuva nuo 2020 m. nebeturi aiškos miškų ūkio sektoriaus raidos strategijos, kuri apimtų ir biologinės įvairovės apsaugą. Nesant tokios integruotos strategijos, šiuo metu bandoma saugoti „viską iškart“. Einama lengviausiu keliu ir „prevenciškai“ saugomais skelbiami vis didesni ūkinei veiklai priskirti miškų plotai. Pastarojo meto valstybės institucijų sprendimai ir priimami teisinio reguliavimo pakeitimai nepagrįstai ir nepamatuotai riboja miškų ūkio veiklą, didina administracinę naštą. Valstybinės miškų tarnybos, Valstybinės miškų urėdijos ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos skaičiavimais, artimiausioje ateityje vien valstybinių bei privačių miškų tiekiamas žaliavinės medienos kiekis sumažės iki 20 % šiuo metu pagrindiniais kirtimais paruošiamos medienos. Atitinkamai sumažės pajamos, gaunamos iš miškų ūkio veiklos, kas savo ruožtu reiškia ir valstybės biudžeto pajamų mažėjimą bei galimai atsirasantį poreikį dotacijoms. Nuolatinis nepamatuotas, chaotiškas bei perteklinis saugomų teritorijų plėtimas ir miško ūkinės veikos ribojimas nėra siejamas su konkrečių vertybių išsaugojimu, o tik formaliu saugomų teritorijų plotų plėtimu. Tai diskredituoja pačią aplinkosaugą ir daro didelę žalą daugiataksišioms miško funkcijoms, kurios yra įtvirtintos Europos Sąjungos Žaliajame susitarime.

PROGNOZUOJAMOS PASEKMĖS

- Sumažės Valstybinių miškų urėdijos metinės pajamos iki 60 mln. eurų dėl medžiapjūtės apimčių mažėjimo 1 mln. m³ per metus;

- Privatūs miškų savininkai neteks iki 48 mln. eurų pajamų per metus. Ilgalaikėje perspektyvoje, privačių savininkų turto nuvertėjimas sieks apie 1,5 milijardo eurų.
- Medienos pramonė praras iki 15–20 % pajamų dėl susidariusio žaliavos trūkumo.
- **Artimiausiu metu Lietuvos Respublika netektų iki 1,4 milijardo eurų per metus sukuriamos vertės šalies viduje.**

SPRENDIMAI

1. Kuo skubiau parengti ir teikti Seimui tvirtinti mokslu grįstą miškų ir miškų ūkio vystymo strategiją, kurioje būtų aiškiai apibrėžti tvaraus ūkininkavimo principai skirtingo prioriteto daigfunkciniuose miškuose, gaunant didžiausią ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę naudas. Strategijoje būtina nustatyti aiškius minimalų ir maksimalų tvaraus miško naudojimo rodiklius, siejant juos miškotvarkos nustatytais tolygaus miško naudojimo kriterijais. Taip pat svarbu įtvirtinti aiškius miškų išsaugojimo, atsparumo klimato kaitai didinimo tikslus, kartu užtikrinant tvarią medienos tiekimo grandinę bei valstybės ūkio ir bioekonomikos stabilumą.

2. Susilaikyti nuo skubotų ir nepamatuotų galiojančio Miškų įstatymo pataisų ar naujos įstatymo redakcijos priėmimo, neturint Seimo patvirtintos miškų ir miškų ūkio vystymo strategijos. Bet kokie siūlomi teisiniai pakeitimai turėtų būti pagrįsti visapusišku ekonominiu, socialinio ir ekologinio poveikio vertinimu šalies ūkiui, biudžetui, miškų tvarumui ir klimatui neutralios bioekonomikos vystymui.

3. Kuo skubiau imtis tobulinti Saugomų teritorijų ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymus, juose numatant ūkininkavimo miškuose galimybes, nepažeidžiant realių saugomų vertybių, kurios daugeliu atvejų susiformavo dėl ilgalaikės miškininkystės veiklos ir gali būti išsaugotos tik taikant subalansuotus darnaus miškininkavimo metodus. Tai rodo reali miške esančių saugomų gamtinių vertybių paplitimo statistika, kai IV grupės ūkiniuose miškuose gausiai aptinkamos saugotinos ar saugomos EB svarbos gamtinės vertybės. Kartu saugant ir gausinant gamtines vertybes saugomų teritorijų miškuose, būtina auginti produktyvius, klimato veiksniams atsparius ir intensyviai CO₂ fitomasėje kaupiančius medynus. Miškų ekosistemų tvarumas turi būti grindžiamas ne tik gamtosaugos tikslais, bet ir aktyvia miškininkystėje, užtikrinančia atsparių klimatui, produktyvių ir CO₂ kaupiančių medynų formavimąsi. Daugeliu atvejų, paliekant miškus savieigai, kyla grėsmė jų išretėjimui, mažėjančiam atsparumui ligoms ir kenkėjams bei ribotam CO₂ kaupimui. Taip pat būtina šiuose įstatymuose aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyti atskirų institucijų kompetencijas ir atsakomybes.

4. Prieš didinant saugomų teritorijų plotus, būtina atlikti Lietuvos miškuose esančių, skirtingą statusą turinčių, saugomų teritorijų inventorizaciją, kuri, prognozuojama, patvirtins, kad jau dabar tvari ūkinė veikla yra ribojama ženkliai didesniame nei 30% miškų plote. Pvz. šiuo metu VMU savanoriškai prižiūri reprezentatyvius plotus, kuriuose puoselėja saugomas vertybes ir juose nevykdoma jokia ūkinė veikla, tačiau šie plotai nėra įtraukiami į saugomų teritorijų apskaitą. Tai pasakytina ir apie šiuo metu egzistuojančių saugomų teritorijų buferines zonas.

5. Kategoriskai būtina išlaikyti dabartinį miškotvarkos modelį, kuris yra tvarus, pagrįstas daigamečiais moksliniais tyrimais ir atitinka *FOREST EUROPE* gaires, kurias ratifikavo 45 Europos šalys. Šis modelis grįstas tolygiu ir saikingu miško naudojimu ūkiniams tikslams, kartu teikiant didelį socialinių ir ekosisteminių paslaugų paketą. Šio modelio kryptingas griovimas šalies biudžetui atneš milijardinius nuostolius dabar, kai šalis karštligiškai ieško ginkluotųjų pajėgų finansavimo šaltinių ir sukels didžiules socialines įtampas vien dėl to, kad šiuo metu valstybė neturi tokių lėšų, kurios reikalingos miško savininkų kompensacijoms išmokėti ir valstybinių miškų sistemos veiklą finansuoti iš valstybės biudžeto.

Akademikas dr. Kęstutis Armolaitis

Dr. Marius Aleinikovas, LAMMC direktoriaus pavaduotojas Miškų instituto veiklai

Dr. Remigijus Bakys, Lietuvos miškų ūkio rūmų prezidentas

Raimundas Beinortas, Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius

Dr. doc. Julius Danusevičius

Dr. Algis Gaižutis, Lietuvos miškų ir žemės savininkų asociacijos valdybos pirmininkas

Raimondas Imbrasas, Medienos perdirbimo asociacijos direktorius

Akademikas habil. dr. Stasys Karazija

Prof. Andrius Kuliešis

Ramūnas Mažėtis, Sūduvos medžiotojų sąjungos valdybos pirmininkas

Dr. Virgilijus Mikšys

Deivis Pranckūnas, VšĮ „Darnūs miškai“ direktorius

Vytautas Ribikauskas

Prof. Edvardas Riepšas

Dr. doc. Algirdas Rutkauskas

Dr. Albinas Tebėra

Dr. Arvydas Urbis, Vakarų Lietuvos medienos perdirbėjų ir eksportuotojų asociacijos valdybos pirmininkas

Gediminas Vaičiulis, Miško darbų rangovų asociacijos valdybos pirmininkas

Dr. Vidmantas Verbyla